

25.08.2010

SAIRAAHOITOPIIRIEN HOITOEETTISTEN TOIMIKUNTIEN JA ETENEN TYÖKOKOUS

Aika: Torstai 3.6.2010, klo 12.00 – 16.00

Paikka: STM, Meritulli, Meritullinkatu 8, Helsinki

Osallistujat: Sairaanhoitopiirit:

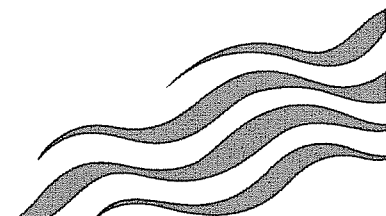
	Kerkko Karjalainen Keski-Suomen shp
	Elisa Kangasmäki Keski-Suomen shp
	Päivi Mäkinen Keski-Suomen shp
	Juha Pihkala Pirkanmaan shp
	Heikki Oksa Pirkanmaan shp
	Marja Lämsä Pohjois-Pohjanmaan shp
	Tarja Tervo-Heikkinen Pohjois-Savon shp
ETENE	Markku Lehto
	Jaana Hallamaa
	Kirsti Aalto
	Pirkko Lahti
	Helka Urponen
	Heikki Vuorela
	Outi Konttinen (TUKIJA)
	Nina Lindqvist
	Aira Pihlainen
STM	Päivi Kaartamo

- 1 ETENEn puheenjohtaja Markku Lehto toivotti osallistujat tervetulleeksi.
- 2 Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön vastuun ja eettisten vaatimusten suhteet

Puheenjohtaja Lehto nosti esille eettisen arvioinnin tärkeyden silloin, kun moni hyvä asia ovat keskenään ristiriidassa. Tällaisia asioita voivat olla talouskasvu, tasa-arvo tai riittävä hoito ja julkisen talouden kestävyys. Monet tekijät asettavat koetukselle sosiaali- ja terveydenhuollon edellytykset toimia eettisten tavoitteiden mukaisesti. Ammattietiikan toteuttaminen perustuu yhä enemmän resursseihin, joiden määrä ja laatu riippuvat yhteiskunnassa valitsevista arvostuksista ja resurssien allokoinnista.

Ammattilaisen etiikkaa ja hoidettavien etiikkaa voidaan tarkastella nelikentissä. Parhaassa neljänneksessä hoito on hyvää, asiakas omatoiminen ja yhteiseen tulokseen pyrkivä. Kun taas toisessa hoito on edelleen hyvää, mutta potilas ei pyri yhdensuuntaiseen tavoitteeseen ja käyttäytyy ei-toivottavasti. Samoin hoito voi olla kyseenalaista, mutta potilas on omatoiminen ja tavoitteellinen. Nelikenttää voidaan tarkastella myös laajemmin ammattietiikan ja työyhteisöjen etiikan tai toimintojen allokoinnin valossa. (Ks. www.etene.ogr/aineistot/muut/ Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattietiikka ja ulkoiset paineet.

- 3 Sosiaalisen vuorovaikutuksen mallit



ETENEn varapuheenjohtaja Jaana Hallamaa otti esille hyvän muunnelmat ja niiden keskinäiset ristiriidat. Terveys perushyvinä tarkoittaa, että terveys on keskeinen arvo ja päämäärä. Perushyvä tarvitsee myös muita hyviä. Esimerkiksi siitä syystä, että kaikkia hyviä ei voida saavuttaa, toinen hyvä muodostaa toiselle esteen. Perushyvin edistäminen on terveydenhuollon tehtävä. Se tuottaa, ylläpitää ja suojelee terveyden ehtoja sekä ehkäisee ja estää terveyden ehtojen vahingoittamista.

Inhimilliset vuorovaikutussuhteet koostuvat toimijuudesta, toiminnasta, tiedonkulusta ja sitoutumisesta. Näitä voidaan tarkastella suhteessa pakkoon, sanktioihin, sopimuksiin ja luottamukseen. Ks. muistion liite 1. Kaavakuva inhimillisistä vuorovaikutussuhteista.

4 ETENEn ajankohtaisia asioita

Pääsihteeri Aira Pihlainen kertoi ETENEn toiminnasta. Keväällä 2010 on ollut esillä sosiaali- ja terveydenhuollon teknologia ja etiikka, synnytykseen liittyvät eettiset kysymykset, ammattihenkilöstön vastuu ja eettiset vaatimukset sekä säädöslausunnoista mm. biopankkilakiesitys. ETENE on kokoontunut vuodessa keskimäärin 6 kertaa ja järjestänyt vähintään yhden ajankohtaista eettistä aihetta käsittelevän seminaarin. ETENEn nettisivuilla www.etene.org julkaistaan ETENEn kokousmuistiot, lausunnot ja raportit.

Syksyllä (1.10.2010) ETENEn neuvottelukunta vaihtuu. Nyt ETENE on toiminut sosiaali- huoltoon laajentuneena lähes vuoden. Tuleva ETENE edustaa tasapuolisesti sosiaali- ja terveysalaa. Neuvottelukunnan tehtävät ja organisointi määritellään asetuksessa A 667/27.9.2009. (Ks. www.etene.org/lainsaadanto. / Valtioneuvoston asetus valtakunnallisesta sosiaali- ja terveysalan eettisestä neuvottelukunnasta.)

5 Ajankohtaista STM:n lainsäädäntötyöstä

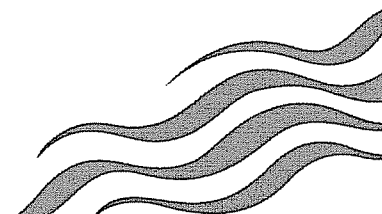
Lainsäädännön valmistelua esitteli hallitusneuvos Päivi Kaartamo. Valmistelussa olevia lakeja ovat lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain muuttaminen, biopankkilaki, laki ihmisten elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä, terveydenhuoltolaki, uusi sosiaali- huoltolaki sekä itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. (Ks. www.etene.org/aineistot/uuu/Ajankohtaista_STM:N_lainsaadantotyosta.)

6 Pirkanmaan hoitoeettinen neuvottelukunta

Sairaanhoitopiirien hoitoeettisistä toimikunnista puheenjohtaja Juha Pihkala esitteli Pirkanmaan hoitoeettisen neuvottelukunnan toimintaa. Pirkanmaan hoitoeettinen neuvottelukunta on asetettu vuonna 2000. Sen tehtävänä on mm. käsitellä hoitopalvelujen järjestämiseen ja saata- vuuteen sekä yksittäisen potilaan asemaan liittyviä eettisiä kysymyksiä. Neuvottelukunnan tarkoituksena on olla vahva eettinen asiantuntijatoimija, jonka kannanotoilla on vaikutusta päätöksissä. Neuvottelukunnan jäsenet edustavat terveydenhuollon lisäksi laaja-alaisesti yhteiskunnan eri toimintasektoreita mukaan lukien vapaaehtoistoiminta. Neuvottelukunta kokoontuu 4 -5 kertaa vuodessa.

Neuvottelukunnan tärkeimpiä aihepiirejä ovat hoitojärjestelyt ja hoidonsaanti, ihmisarvoon, tasa-arvoon, syrjimättömyyteen, oikeudenmukaisuuteen, talouteen, salassapitoon, terveyden- huollonhenkilöstön toimintaan liittyvät eettiset kysymykset. Lisäksi neuvottelukunta järjestää vuosittaisia seminaareja lääke- ja hoitotieteen opiskelijoille sekä hoitaa Pirkanmaan terveydenhoidon etiikan edistämisrahaston vuosittaisen palkinnon jaon.

7 Pohjois-Savon hoitoeettinen neuvottelukunta



Neuvottelukunnan toimintaa esitteli neuvottelukunnan sihteeri Tarja Tervo-Heikkinen. Neuvottelukunta on perustettu vuonna 2002. Toimikausi on kolmivuotinen. Neuvottelukunnassa on 15 jäsentä ja 6 varajäsentä, pj, varapj ja sihteeri. Kokouksia on 2 kertaa vuodessa. Tehtävänä on pitää yllä hoitoetiikan keskustelua, järjestää koulutusta, käsitellä potilaan asemaan liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Jatkossa neuvottelukunnan kokouksia on tarkoitus lisätä neljään vuodessa ja laajentaa neuvottelukunnan jäsenistöä. Toiminnassa keskittytään alueelliseen ja valtakunnalliseen verkoistoitumiseen ja alueellisen toiminnan arjen toimintoihin (nettisivut ja yleisötilaisuudet).

8 Keski-Suomen hoitoeettinen neuvottelukunta

Kerkko Karjalainen esitteli neuvottelukunnan toimintaa. Hoitoeettinen toimikunta on perustettu vuonna 1997. Kokouksia pidetään 10 vuodessa, järjestetään ammattihenkilöstölle keskustelutilaisuuksia ja sairaalan sisäisessä lehdessä eettiset kysymykset ovat esillä omalla palstallaan. Neuvottelukunnan jäsenet on kutsuttu vapaaehtoisista henkilöistä.

9 Pohjois-Pohjanmaan hoitoeettinen neuvottelukunta

Marja Lämsä kertoi Pohjois-Pohjanmaan neuvottelukunnan toiminnasta. Heillä kokouksia on 4 kertaa vuodessa. Kokouksissa käsitellään samankaltaisia asioita kuin muissa sairaanhoitopiirien neuvottelukunnissa. Kehitteillä on nettisivustot, joilla annetaan aktiivisesti tilaa potilaille ja omaisille.

10 Keskustelu ETENEn ja sairaanhoitopiirien hoitoeettisten toimikuntien yhteistyöstä ja sen sisällöistä

Työkokouksen esitykset, jatkotyö ja ratkaisut siirtyvät ETENEn osalta seuraavan neuvottelukunnan päätettäväksi.

-ETENEn ja sairaanhoitopiirien eettisten neuvottelukuntien/toimikuntien toiminta, työnjako ja yhteistyö

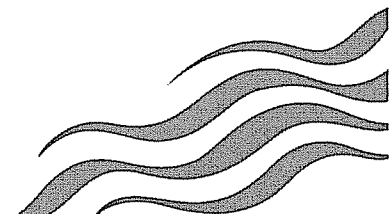
ETENEn ja alueellisten eettisten neuvottelu-/toimikuntien tehtäviä tulee selkiinnyttää. Nyt monet eettiset kysymykset ovat yhteneviä.

Keskinäistä tiedottamista tulee lisätä esimerkiksi toimittamalla tiedoksi kokouspöytäkirjat, kannanotot, lausunnot ja julkaisut.

Yhteistyön lisäämisen keinona ehdotettiin kerran vuodessa järjestettävää yhteistä keskustelutilaisuutta.

Sairaanhoitopiirien eettisten neuvottelu-/toimikuntien toimintaa tulisi selkiinnyttää ja yhdenmukaistaa.

Yhteistyötä eettisten kannanottojen valmistelussa tulisi lisätä. Alueelliset eettiset neuvottelu-/toimikunnat voisivat olla ETENE kannanottojen ja lausuntojen laatimisessa mukana tai jossain tilanteessa laatijoina.



Myös toivottiin yhteisten seminaarien järjestämistä ja ETENEn kesäseminaarien avaamista alueellisille eettisille neuvottelu-/toimikunnille.

- *Alueellisia eettisiä neuvottelukuntia tarvitaan jokaisessa shp:ssä*

Alueellisista hoitoeettisistä toimikunnista on hyötyä ja siksi jokaisessa sairaanhoitopiirissä tulisi toimia hoitoeettinen toimikunta. Näihin toimikuntiin tulisi saada edustajia julkisen ja yksityisen palvelujärjestäjien edustajista. Jos tulevaisuudessa vain ERVA alueelle on hoitoeettinen toimikunta, on vaara, että nämä toimikunnat etäännyvät arjen toiminnasta liian etäälle.

Hoitoeettisiä toimikuntia voisi olla myös sairaaloissa, laitoksissa ja yksiköissä. Tämä olisi tärkeää eettisen keskustelun ylläpitämisessä ja erilaisten eettisten tilaisuuksien järjestämisessä.

Opiskelijat ja koulutuksen järjestäjät tulisi olla mukana hoitoeettisissä neuvottelu-/toimikunnissa.

Uusien perustettavien eettisten toimikuntien ei tulisi alkuun ottaa liian isoja haasteita vaan tärkeää toiminnan käynnistäminen, yhteiset tilaisuudet ja eettinen keskustelu.

ETENE voisi lähettää jokaiselle sairaanhoitopiirille kirjeen hoitoeettisten toimikuntien tarpeesta ja pyytää olemassa olevilta eettisiltä toimikunnilta yhteydenottoa.

Alueellisissa eettisissä neuvottelu-/toimikunnissa ei ole vireillä toiminnan laajentamisesta terveydenhuollon lisäksi sosiaalihuollon eettisiin kysymyksiin.

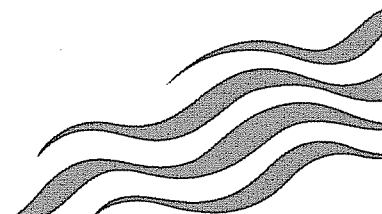
Puheenjohtaja


Markku Lehto

Pääsihteeri


Aira Pihlainen

Liite 1.



Taulukko 1. Kaavakuva inhimillisistä vuorovaikutussuhteista
(x-akselilla on vuorovaikutusta säätelevä suhde, y-akselilla on inhimillistä käyttämistä kuvaavia seikkoja)

	Pakko	Sanktiot	Sopimus	Luottamus
EETTINEN PERIAATE	Yksinvaltiuden moraalii	Ansio- ja palkkamoraali	Negatiivinen kultainen sääntö	Negatiivinen ja positiivinen kultainen sääntö
TOIMINTAA OHJAAVIEN NORMIEN LUONNE JA LÄHDE	Heteronomisia normeja ja Despootti= Normiauktoriteetti	Heteronomisia normeja Sanktiot määrittävät normin noudattamisen motiivin	Heteronomisia tai autonomisia normeja sen mukaan, missä määrin sopimus takaa toimijoiden hyvät	Autonomisia normeja, koska toisen hyvä on osa toimijan hyvää
VUOROVAIKUTUKSEN LUONNE	Yksipuolinen hyötymissuhde	Sanktioitu vaihtosuhde	Sopimukseen perustuva vaihtosuhde	Vastavuoroinen antamissuhde
VUOROVAIKUTUKSEN ”HYVÄT”	Despootin (materiaaliset) hyvät (jossain määrin)	Sanktioiden määrittelemät hyvät	Sopimus kirjaa hyvät, luottamuksen kasvu- alusta	Rakkaus, luovuus, vapaus
VUOROVAIKUTUKSEN ”PAHAT”	Toiminnalla ei yhteyttä orjan omiin hyviin	Sanktioiden määrittelemät pahat, ohut ihmisyys	Sopimus rajaa keskinäisen ihmisyden alaa	Vapaus: Epävarmuutta ja haavoittuvuutta

© Jaana Hallamaa & Liisa Björklund

